

Teslenko T.V.

Senior lecturer

Dragomanov National Pedagogical University (Ukraine, Kyiv)

**THE INTERACTIVE TECHNOLOGIES IN THE FORMATION OF FUTURE
PRIMARY SCHOOL TEACHERS' PROFESSIONAL COMPETENCE**

Тесленко Т.В.

старший викладач,

Національний педагогічний університет імені М.П.Драгоманова

(Україна, м. Київ)

**ІНТЕРАКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ**

The advantages of interactive teaching technologies in the system of future primary school teachers' training are defined; the methods of their using in the process of professional competence formation are considered.

Keywords: *competence, professional competence of future primary school teacher, competency-based approach, inractive learning, interactive technologies.*

У статті розкриваються переваги технологій інтерактивного навчання у системі підготовки майбутніх вчителів початкової школи та розглянуті засоби їх використання у процесі формування професійної компетентності.

Ключові слова: компетентність, професійна компетентність майбутнього вчителя початкової школи, компетентнісний підхід, інтерактивне навчання, інтерактивні технології.

Сучасна педагогіка вищої школи, виходячи з вимог педагогічної науки і практики, вважає необхідним запровадження компетентнісного підходу до визначення результатів навчання студентів. Це дало б можливість оцінювати не тільки рівень знань, отриманих у процесі навчання у ВНЗ, а й сформованість умінь, досвіду, ціннісного ставлення до професійної діяльності, професійно значущих рис особистості. Вимога сьогодення – забезпечення освітньої сфери фахівцями нового покоління, здатними на високому професійному рівні здійснювати навчально-виховний процес в освітніх закладах різних типів, творчо мислити, самостійно поповнювати свої знання, орієнтуватися в науковій інформації. У цьому зв'язку досить складним завданням є пошук шляхів своєчасного реагування освітніх закладів на швидкі зміни, що відбуваються у соціумі. Тому, критерієм якості фахової підготовки вчителя виступає його професійна компетентність, яка найбільш повно відображає весь спектр вимог, які висувуються суспільством і державою до фахівця ХХІ століття.

Компетентнісний підхід у системі підготовки майбутнього учителя вимагає зміщення акцентів із засвоєння визначених державними стандартами знань, умінь і навичок на формування здатності практично діяти, приймати рішення, застосовувати ефективні педагогічні техніки та технології у ситуаціях професійної діяльності й активної життєвої позиції в усіх сферах суспільного життя, а також навичок неперервної самоосвіти та рефлексії. Сьогодні підготовку фахівців розглядають як процес формування професійної компетентності, що припускає не тільки наявність професійних знань, але й навички оперування ними, не тільки психологічну готовність роботи з людьми, але й уміння з управління ними. Тому, одним із ефективних засобів для досягнення успіху у формуванні професійної компетентності майбутнього фахівця є використання технологій інтерактивного навчання.

Побудова навчального процесу у вищій педагогічній школі ґрунтується на компетентнісному підході, що вимагає від викладача уміння здійснювати взаємодію зі студентами [1] з урахуванням вимог до побудови індивідуальних, групових та колективних стратегій організації навчальних занять.

Дотримуючись принципу інтеграції змісту [2; 3] навчальних дисциплін у практичних видах роботи, спрямованих на забезпечення формування локальних умінь розв'язувати різні типи професійних завдань, ми організували суб'єкт-суб'єктну взаємодію з урахуванням особистісних якостей студентів та набутого ними у самостійній роботі досвіду використання професійних умінь та здатностей. Причому, серед основних переваг інтерактивних технологій навчання виокремлюють такі: 1) дозволяють забезпечити глибину вивчення змісту, студенти засвоюють усі рівні пізнання (знання, розуміння, застосування, аналіз, синтез, оцінка) 2) викладач отримує можливість диференційованого підходу до студентів із спеціальними потребами (особистісними та інтелектуальними), 3) змінюється роль студентів: вони приймають важливі рішення щодо процесу навчання, розвивають комунікативні вміння і навички, організаційні здібності, 4) основним джерелом мотивації навчання стає інтерес самого студента (відбувається перехід від зовнішньої мотивації (оцінка) до внутрішньої (потреба знань), 5) значно підвищується роль особистості викладача: він менше часу витрачає на вирішення проблем з дисципліною, розкривається перед студентами, як лідер, організатор 6) студенти, які отримують власний досвід співробітництва, з нової точки зору дивляться на навчально-виховний процес, на роль викладача та студента у ньому [4].

Таким чином, групову та парну форми роботи ми застосовуємо на різних етапах засвоєння матеріалу: при осмисленні нових знань, формуванні умінь і навичок, закріпленні. Серед використаних технологій робота в парах «Один проти одного», «Один — удвох — всі

разом», «Думати, працювати в парі, обмінюватися думками», «Ротаційні трійки», «Два — чотири — всі разом», «Карусель»; робота у групах «Діалог», «Синтез думок», «Спільний проект», «Пошук інформації», «Раунд Робін» та інші [4].

Наведемо приклади використання технології групової роботи на етапі формування інтегрованих умінь відповідно до дидактико-методичної функції майбутнього вчителя початкової школи при вивченні теми «*Форми організації навчального процесу у початковій школі*» на семінарському занятті з дидактики. Нами була використана технологія «*Раунд Робін*». Напередодні заняття студенти об'єднуються у групи, кожна з яких одержує завдання дослідити ефективність конкретних форм організації навчального процесу в початковій школі (колективних, групових, парних, індивідуальних) для ефективного розвитку молодших школярів; виокремити умови, за дотримання яких ефективність цих форм для розвитку молодших школярів підвищується.

Учасники кожної групи виконують запропоновані їм завдання, заповнюють таблиці, готують тези доповідей. При цьому викладач може обирати студента, який звітуватиме за виконане завдання, або студенти самі визначають того, хто повідомлятиме про результати роботи групи. Спільні зусилля спрямовуються на демонстрування можливостей конкретних форм організації навчального процесу для розвитку дітей молодшого шкільного віку. Таким чином, на лабораторному занятті з'являється можливість розв'язувати завдання, які не тільки ілюструють вивчену студентами тему і максимально залучають їх до активної діяльності, а й зацікавлюють майбутніх учителів розв'язанням конкретних завдань роботи з учнями. Такий підхід активізує пізнавальний інтерес студентів, спонукає їх до пошуку додаткової інформації, самостійної систематизації отриманих знань.

Технології колективно-групового навчання дозволяють ефективно організувати одночасну роботу усієї групи на практичних і семінарських заняттях з дидактики. Ми використовуємо такі технології: «Обговорення проблеми в загальному колі», «Мікрофон», «Незакінчене речення», «Мозковий штурм», «Навчаючи учусь», «Ажурна пилка», «Кейс-метод», «Дерево рішень» та ін. [1].

Технологія «*Ажурна пилка*» дає можливість одночасно організувати роботу всіх студентів і за короткий проміжок часу засвоїти значну кількість інформації. Ця технологія особливо ефективна; вона може замінити лекцію, коли викладач надасть студентам додаткову інформацію перед проведенням основного заняття.

Наведемо фрагмент технології з теми дидактики: «*Зміст освіти. Основні документи змісту освіти*». Студенти об'єднуються у 4 «домашні» групи по 4–5 осіб. Кожна група опрацьовує інформацію про індивідуальні особливості молодших школярів, надану викладачем: 1 гр. — розглядає і аналізує державний стандарт початкової освіти; 2 гр. — типовий навчальний план початкової школи та його структуру; 3 гр. — навчальну програму 1–4 класів; 4 гр. — підручники та навчальні посібники.

На парі кожний студент отримує картку певного кольору з номером своєї групи. Робота в «домашніх» групах розпочинається з повторення та обговорення інформації, засвоєної попередньо. Студенти спільно створюють короткий конспект чи схему, у якій відображена найважливіша інформація їхнього фрагмента теми. Основні вимоги до такого конспекту — зрозумілість, стислість і мінімальний обсяг.

Далі відбувається робота в «експертних» групах, які утворюються з об'єднання «синіх», «червоних», «зелених», «жовтих». Тобто, у кожній групі опиняються студенти, що володіють інформацією про окреме питання теми «*Основні документи змісту освіти*». Кожна «експертна» група вислуховує по черзі всіх представників «домашньої» групи і отримує повну інформацію з теми. Дозволяється занотовувати матеріали, які повідомляють окремі учасники. Члени експертної групи задають один одному запитання, уточнюють незрозумілі моменти в експертів з того питання, яке для них видається незрозумілим. Після цього всі студенти повертаються в «домашні» групи. У «домашніх» групах студенти діляться інформацією, отриманою в «експертних» групах. Учасники допомагають один одному у з'ясуванні певних моментів, узагальнюють, роблять висновки.

Після такої роботи викладачу варто обговорити тему в загальному колі, відповісти на запитання, які виникають, і потім задати запитання з теми на загал *технологією «Мікрофон»*. Ця технологія найчастіше використовується нами при висвітленні теоретичних питань на практичних заняттях. Вона сприяє організувати загальногрупове обговорення проблеми і надавала можливість кожному швидко, лаконічно висловити свою думку чи позицію. Завдяки цій технології у студентів розвивається увага, формується вміння слухати й аналізувати повідомлення однокурсників, щоб, виступаючи (коли викладач вручить «мікрофон»), не повторитися, логічно викласти інформацію.

Технологія «Незакінчені речення» давала змогу ґрунтовніше працювати над висловлюваннями, порівнювати їх. Завдяки цій технології долаються стереотипи; студенти вільніше себе почувають у висвітленні запропонованих питань; відпрацьовується вміння говорити стисло, по суті, продовжити попереднього виступаючого, аргументувати висловлене. Наприклад, при вивченні теми *«Перевірка й оцінка знань, умінь та навичок учнів початкових класів»* студентам можна запропонувати закінчити такі речення: «Метою оцінювання роботи учнів початкової школи може бути...», «Оцінка здобутків кожної дитини передбачає...», «Безбальне оцінювання учнів спонукає до...» та ін.

Технологію кооперативного навчання *«Акваріум»* застосовує викладач, коли студенти мають певні навички групової роботи. Ефективна вона для розвитку спілкування, вдосконалення вміння дискутувати. У цій технології одна мікрогрупа працює окремо, в центрі аудиторії, після обговорення викладає результат, а решта груп слухає, не втручаючись. Після цього групи зовнішнього кола обговорюють виступ групи і власні здобутки. На заняттях з дидактики актуальними для обговорення можуть бути такі питання: 1. Класно-урочна система: шлях до розвитку або крок назад? 2. Метод проектів у навчально-виховній діяльності: віяння моди або шлях до сучасної школи розвитку особистості? 3. Оцінка - нагорода або покарання для учня?

Отже, у процесі інтерактивного навчання на заняттях з дидактики забезпечується активність навчально-пізнавальної діяльності студентів, відбувається розв'язання проблемних питань, взаємонавчання, спостерігається індивідуалізація навчання, обов'язково присутнє дослідження проблем і явищ, що вивчаються, є мотивація до діяльності. На кожному занятті студенти набувають певних професійно важливих якостей особистості, знань, умінь і навичок, беручи участь в інтерактивних технологіях, які є основою для формування професійної компетентності.

Література:

1. Матвієнко О.В. Підготовка майбутніх учителів до педагогічної взаємодії : монографія / О.В.Матвієнко. – К. : НПУ ім. М.П.Драгоманова, 2009. – 384 с.
2. Петько Л.В. Професійна підготовка вчителів початкової освіти та формування професійно орієнтованого іншомовного навчального середовища в умовах університету / Л.В. Петько // Інноваційні технології в організації виховної роботи у початковій школі: Тр. Всеукр. наук.-практ. семінару (10 лютого 2016 р.), Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини. – Умань : ФОП Жовтий, 2016. – С.72–76. URI <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/9456>
3. Петько Л.В. Професійно орієнтовані технології навчання ІМ як засіб формування професійно орієнтованого іншомовного навчального середовища в умовах університету / Л.В.Петько // Міжнародний науковий форум: соціологія, психологія, педагогіка, менеджмент: зб. наук. праць ; ред. М.Б.Євтух. Київ : ТОВ «НВП «Інтерсервіс», 2015. – Вип. 18. – С. 175–184. URI <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/8391>
4. Пометун О.І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: навч. -метод. посіб. / О.І.Пометун, Л.В.Пироженко. – К. : Видавництво А.С.К., 2004. – 192 с.